

Av. Dr. Cahit SULUK
csuluk@hotmail.com

TÜRKİYE'DE PATENT BAŞVURU VE TESCİL SAYILARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Geçen yazımızda Ülkemizde sınai mülkiyet haklarıyla ilgili başvuru ve tescil istatistiklerini vermiştik. Sayılar bizi oldukça çarpıcı sonuçlara götürmektedir. İstatistiklerle ilgili özet olarak şu sonuçlara varmak mümkündür:

1-) Türkiye'de markalaşmaya doğru bir gidişin olduğu söylenebilir. Daha önce sözgelimi, İstanbul'un Laleli ve Merter gibi semtlerinde tekstilde akıl almaz bir taklit söz konusu idi. 1995 sonrasında Adidas ve Lacoste gibi ünlü marka sahipleri olaya müdahale ederek taklitçilerle hukuki mücadeleye girişince yerli firmalar kendi markaları ile üretime yönelmişlerdir. Deyim yerindeyse sopa ile yola gelme olayı yaşanmıştır. Bu süreçte orta vadede ulusal ve hatta uzun vadede uluslararası markalarımızın doğumunu görmek mümkün olabilecektir.

2-) Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde faydalı model ve endüstriyel tasarım belgeleri TPE tarafından inceleme yapılmadan verilmektedir. Yani TPE, başvuran herkese bir itiraz olmadığı sürece, yeni ve özgün olup olmadığına bakmaksızın faydalı model ve endüstriyel tasarım belgesi vermektedir. Bu durumu fırsat bilenler kamuya mal olmuş ve herkes tarafından yıllarca bilinen ve üretimde kullanılan tasarımları ya da faydalı modelleri kendi adlarına tescil ettirmişler ve halen de ettirmektedirler. Bu durum, bir önceki yazıda sözünü ettiğimiz, *"bizler millet olarak bir şeyler yapıyor gibi görünüp gerçekte yapmayan bir yapıya sahibiz"* özelliğimizin bir sonucudur. Bu davranış aslında kanunen suç olup, bu şekilde alınan belgeler de dava yoluyla iptal ettirilebilmektedir. Dolayısıyla bir önceki yazımızda verdiğimiz tabloda yerli tasarım ve faydalı model başvuru ve tescil sayılarının fazlalığı okuyucuyu yanıltmamalıdır. Yine tablolardan anlaşılacağı gibi sistemin zaafiyetini fark eden yabancılar bu tür belgeleri almaya pek ilgi göstermemişlerdir.

3-) Faydalı model ve endüstriyel tasarımlardaki incelemesiz sistemden tamamen farklı olarak patentler için önce araştırma, daha sonra da inceleme raporu hazırlanarak belge verilmektedir. Ar-Ge, buluş ve yenilik çalışmalarının yapılıp yapılmadığı hususunda patent sayıları bir kriter olarak alınmalıdır. Bu sayılara baktığımızda ülkemizin patent fakiri bir ülke olduğu hemen anlaşılmaktadır. Sözgelimi, 1994-2003 yıllarında ülkemizde yerli patent sayılarının ortalama yıllık 40-50 civarında olduğu görülmektedir. 1999'da 33, 2000'de 25, 2001'de 45, 2002'de 74 ve 2003'te 79 yerli patent alınmıştır. Ülkemizde yabancıların aldığı patent sayısı ise ortalama yıllık 1000 civarındadır. Bu sayı son yıllarda 2000 sayısına kadar ulaşmaktadır. Bu da yabancıların ülkemize yavaş yavaş yatırım yapmaya başladığını göstermektedir.

1997 yılı verilerine bakıldığında ülkemizde sadece 7 adet yerli patent alınmıştır. Aynı yıl Amerika'da yerli (yani Amerikan firmaları ve gerçek kişilerce) 61.707, Japonya'da ise 129.937 yerli patent alınmıştır. Son yıllarda ekonomik gelişime bağlı olarak Amerika'daki patent sayısı Japonya'yı geçmiştir.

Sayıları Türkiye bakımından incelediğimizde ülkemizdeki Ar-Ge çalışmalarının Arşimet

usulü yürütüldüğü sonucuna varmak mümkündür. 100'e yakın Üniversitesi, TÜBİTAK gibi araştırma merkezleri ve ileri teknoloji enstitüleri bulunan bir ülkede yılda ortalama 40 civarında patentin alınması bizi bu sonuca götürmektedir. Burada son yıllarda özel sektördeki Ar-Ge harcamalarındaki artışı da belirtmek gerekir. 2000 yılından sonra ülkemizde yerli patent sayılarının 40'lı sayıların 70'li rakamlara ulaştığı görülmektedir. Ama bu sayılar da, gelişmiş ülkelerdeki sayılarla kıyaslanamayacak kadar düşüktür.

Sorun hakkındaki çözüm önerileri; bir sonraki yazıda...